

КОМЕНТАР РАДА НА „МОДЕРНИЗАЦИЈИ” НАСТАВНОГ ПРОГРАМА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК ОД 1. РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ДО 4. РАЗРЕДА СРЕДЊЕ ШКОЛЕ

У фебруару 2014. године, по налогу Републичког педагошког завода Републике Српске, формиране су радне групе за „модернизацију” свих наставних програма, па и програма за предмет Српски језик од 1. разреда основне до 4. разреда средње школе. Радне групе су организоване тако да је једна група радила наставне програме од 1. до 5. разреда основне школе, друга од 6. до 9. разреда основне школе, а трећа програме предвиђене за средње школе. Као чланови радних група, овом заједничком послу приступили смо свјесни његовог примарно националног значаја. Током рада, затражена је консултативна помоћ још два универзитетска професора – проф. др Милоша Ковачевића (Филолошки факултет Универзитета у Београду) и проф. др Ранка Поповића (Филолошки факултет Универзитета у Бањој Луци), чији се допринос највише огледао у формулисању тзв. исхода учења и њиховом дјелимичном усклађивању са исходима учења у реформисаном наставном програму за Српски језик у Србији.

Нови, „модернизовани” програми за разредну наставу и средње школе објављени су на сајту Републичког педагошког завода, а овом приликом, уз изношење низа запажања која су проистекла из овог посла, објављујемо приједлог новог Наставног програма за Српски језик од 6. до 9. разреда који је радила радна група у почетном саставу: мр Силва Добраш (Републички педагошки завод), ма Љиља Теодоровић (ОШ „П.П. Његош”, Бања Лука), Јасминка Малешевић (ОШ „Бранко Ђопић” Прњавор), Љиљана Лопандић (ОШ „Свети Сава” Бијељина), проф. др Саша Кнежевић (Филозофски факултет Пале) и доц. др Зори-

* znikitovic@blic.net, sanja_macura@yahoo.com, dusko.p@blic.net

ца Никитовић (Филолошки факултет Бања Лука), а који, за разлику од наставних програма свих других предмета, није одобрен за школску 2014/15. годину.¹

1. Суштинска реформа, добро припремљена и досљедно спроведена МОРАЛА би корјенито промијенити затечене наставне програме који су изразито лоши, а не сводити, се као толико пута до сада, на козметички третман који оставља утисак урађеног посла, при чему је стварни резултат никакав или мршав. Та промјена МОРАЛА би поћи од системског повезивања тзв. исхода учења од 1. разреда основне до 4. разреда средње школе по принципу концентричних кругова, што до сада није био случај. Приликом израде наставних програма из Српског језика ни овај пут није (у потпуности) вођено рачуна о синхронизацији између разредне и предметне наставе у основној школи, те градива основне и средње школе, што је свакако морало бити једно од почетних полазишта у раду.

2. Досадашњи Наставни програм у област *језика* односно граматике сврстава ПРАВОПИС, тиме смањујући фонд часова из области граматике. Радна група је ово као једну од основних методолошких грешака отклонила већ на свом првом састанку, истовремено мијењајући назив области КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА у прецизнији назив ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА која би обухватила и писмени и усмени израз, тиме и ортографију. Као додатни мотив послужили су наставни програми из Србије, научне области и уџбеници са истим називом, на којима је радило више стручних тимова и који су провјеравани у вишегодишњој наставној пракси.

На жалост, ова измјена остаје недовршена, јер се примјењује само у разредној настави, с обзиром на то да понуђени програм од 6. до 9. разреда још увијек чека на „одобрење“ надлежних институција. Тиме долази до дисконтинуитета у примјени једне драгоцене измјене која је требало да квалитет наставе подигне на виши ниво.

¹ Наставни програм за Српски језик 6-9. разреда јесенас је прошао и низ јавних расправа одржаних у Бањој Луци, Бијељини и Палама које је организовала мр Силва Добраш, савјетница за Српски језик у Републичком педагошком заводу. На овим јавним расправама, на којима су учествовали предсједници актива наставника српског језика основних школа Републике Српске, приједлог новог наставног програма, позитивно оцијењеног од стране актива наставника српског језика, продискутован је а већина најновијих сугестија добијених том приликом инкорпорирана је у НП који овом приликом штампамо, како би и наставници средњих школа стекли увид у то шта ученици из Српског језика уче у основној школи.

3. Затечени наставни програм за Српски језик 2-5. разреда био је пун недоречености и материјалних грешака (попут „вјежби у писању елемената писаних слова” или пак „цртања једноставних фигура” сврстаних у „вјежбе у говорном комуницирању“), недоследности у разврставању „исхода“, при чему су појмови попут: објашњава, разумије, разликује и запажа, често коришћени без прецизног одређења. На примјер, стајало је, унутар књижевности, да ученик треба да „раликује главно од споредног” (остаје нејасно шта од чега и у чему), да „запажа и биљежи основне податке о писцу” („запази?”), да „објасни пишчево причање” (што се коси са основним књижевнотеоријским постулатима примјенивим у теорији прозе), те да, између осталог, „објасни приповиједање у првом и трећем лицу” (питање које је и данас актуелно у теорији књижевности и на који одговоре нуде еминентни свјетски научници – није ли ово преамбициозно као очекивани исход код десетогодишњака!?), или пак да „објасни појам басне, упозна са драмским особинама” (остаје нејасно каква је претпостављена веза између басне и драмских особина нечега ненаведеног), итд.

4. Након рада на тзв. „модернизацији” наставног програма Српског језика у разредној настави, остаје утисак да је он у веома кратком року који је радној групи био на располагању више „претресен“, срећен или посложен, да су исправљене очигледне материјалне грешке, а исходи учења усклађени са онима који важе у Србији. Овакав, иако побољшан, он и даље тражи додатне интервенције до којих би дошло у сарадњи са колегама који су радили на реконструкцији наставних програма виших разреда, како би кључна рјешења била издискutowана и додатно изоштрена.

5. Што се тиче наставног програма за Српски језик од 6. до 9. разреда, лошег са свих аспеката, радна група није успјела пронаћи научне и стручне критеријуме који би стајали у његовој подлози. Произвољност и потпуна помијешаност критеријума највидљивија је у области језика (што је случај и у разредној настави), у чему је најдаље одмакао 6. разред у којем се уче чак четири језичка нивоа (које и студенти србистике, десет година старији од шестака, изучавају на свакој студијској години појединачно). Тако структурисано градиво из граматике, уз сву добру вољу и напор наставника, не може довести до потребних и очекиваних резултата учења.

Приједлог новог наставног програма од 6. до 9. разреда, који штампано у наставку, темељно је прерађен у односу на тренутно важећи. Гра-

диво из све три области: ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ, ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА дато је у форми која је прилагођена наставницима и коју могу у потпуности да разумију, с напоменом да у постојећом НП-у за област књижевности уопште нема именованих наставних тема ни наставних јединица, већ само таксативно набројана књижевна дјела (што је случај и у разредној настави), тако да остаје нејасно како су наставници и учитељи више од двије деценије предавали књижевност, на чему је било тежиште наставног рада, будући да оно наставним програмом² уопште није било задато?!

7. Корпус за проучавање књижевности који овдје нудимо и даље није коначан и у будућем креирању уџбеника, односно читанки потребно га је проширити дјелима савремених писаца. Ни приликом рада на програму од 1. до 5. разреда није, за само два мјесеца, било могуће понудити задовољавајућу листу књижевних дјела, те би она требало да буде предметом још једног детаљног прегледа и усклађивања са старијим разредима.

8. Ситуација са непрецизностима у формулисању исхода и неуједначеношћу захтјева протеже се све до средње школе, гдје у програму налазимо да ученик треба да „именује“ (умјесто да зна име) први књижевни језик и прва словенска писама. Ми од нашег потенцијалног аутомеханичара, који се лијени прочитати поглавље „На Дрини ћуприје“, овим исходом направисмо Ђирила и Методија! Или, ученик треба да „разумије начине приказивања времена, простора и збивања у књижевном дјелу“ - што су нека од најсложенијих питања теорије прозе, преамбициозна и за студенте четврте године србистике. Стиче се утисак да овако конципирани исходи/оперативни циљеви за просјечног ученика претпостављају ученика који би био нека идеална комбинација Јована Скерлића, Богдана Поповића и Слободана Јовановића. Без шале! Ваљда кад нешто планирамо треба да имамо на уму реално људско биће са подразумијеваним његовим стварним могућностима.

9. Током рада, као што је логично, водили смо рачуна о томе да су наука о језику и наука о књижевности, НАУКЕ да су као такве надређене струци, што је често губљено из вида у ранијим интервенцијама на програмима, када се посезало за њиховим прилагођавањем методичким ка-

² У предоченој табели нису посебно издвојени часови предвиђени за утврђивање, понављање и систематизацију градива зато што је то остављено наставнику да сам изврши процјену колико му је часова тог типа потребно.

тегоријама, што је потпуно извртање и бркање односа субординације у хијерархијском низу.

10. Истовремено, имајући на уму да су опет понављамо, наука о језику и наука о књижевности НАУКЕ, водили смо рачуна о томе да је независна било каква бицентричност. То значи да за српски језик постоји један обавезујући правопис (који прописује Одбор за стандардизацију српског језика при САНУ у Београду, а то је „Правопис” Матице српске, наравно, увијек његово најновије издање), да је граматика јединствена без обзира на то да ли српски језик неко учи у Крагујевцу, Палама или Лондону, те да је српски књижевни корпус јединствено и недјељиво ткиво.

11. Активности Друштва требало би (боље речено, било би нужно) проширити и на домен разредне наставе³, јер у основној школи ђаци пет година уче Српски језик од учитеља, пуних 900 часова, што је за 30% више од укупног броја часова Српског језика које у основној школи сваком ученику одржи наставник српског језика. Да ли је нова генерација учитеља, која је у току свог студија, у преобилу наставе из педагогије, свега два семестра слушала Српски језик, а Методику наставе српског језика и књижевности и Књижевност за дјецу по један семестар, (а Правопис само као изборни предмет), при чему не постоји предмет Српска књижевност, нити Историја српске културе, на нивоу свога задатка?!

12. Наставни програм, као што знамо, сам по себи, не значи ништа, за успјешну реализацију наставних садржаја пресудном сматрамо личност наставника. Велике промјене у теоријским, методолошким и методичким проучавањима језика и књижевности захватиле су све дисциплине науке о језику и науке о књижевности, због чега у одговарајућим школским приступима морају бити садржани највиши научни стандарди. Услов свих услова успјешног дјеловања у наставној пракси и даље остаје знање наставника. *Друштво наставника српског језика и књижевности* стало је до новог профилисања велике стручне заједнице наставника српског језика и књижевности, у којој неће бити заостајања у на-

³ У почетном саставу радних група за разредну наставу није било србиста, што за 1. разред није кориговано, док је радној групи која се бавила програмом од 2. до 5. разреда „прикључено” двоје србиста. Мислимо да није потребно посебно наглашавати колики је неприхватљиво да програм *Српског језика* „реформишу” педагози и учитељи.

предовању, па *Друштво* настављајући са организовањем стручних семинара, покреће објављивање научне и стручне литературе.

13. У цјелини узевши, предмет *Српски језик* (а не знамо зашто се предмет не зове *Српски језик и књижевност*), као стожерни носилац српске националне културе, сходно својим образовним и васпитним циљевима, морао би имати посебан статус у укупној школској настави. Изради наставних програма и њиховој реализацији у наставној пракси неопходно је приступати крајње озбиљно, одговорно и са улагањем највећег степена научних и стручних знања. Држава која планира свој опстанак морала би имати урађен и утврђен национални и филолошки програм и континуирано радити на његовом остварењу. Не можемо се отети утиску да Република Српска још нема системски дефинисане националне задатке, чему у прилог говори и чињеница да ти задаци, када је у питању српски језик, и даље стоје на плећима ријетких појединаца заинтересованих за овај сложени посао, те да зависе од њихове воље, ентузијазма и волонтерског рада непримјереног за степен научног образовања и дугогодишње континуиране научне и стручне дјелатности које у тај посао уносе. Овакви крупни национални задаци, какав је измјена наставних програма (као и стручна усавшавања наставника), морали би бити под кровом Министарства просвјете и његовог буџета, онако како је то случај у свим другим, уређеним државама.

ИСХОДИ УЧЕЊА 6 разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
Ученик може да: – разликује промјенљивост и непромјенљивост ријечи; – разликује врсте промјенљивих ријечи; – препознаје непромјенљиве ријечи, посебно прилоге и предлоге. – разликује нормативне од ненормативних облика ријечи, посебно падежне облике, (укључујући и гласовне промјене у вези са облицима ријечи).	ЈЕЗИК 60	5	Систематизација знања из претходних разреда.
		ВРСТЕ РИЈЕЧИ 10	Појам промјенљивости и непромјенљивости ријечи.
			Граматичке категорије рода, броја и падежа.
			Промјенљиве ријечи: именице, замјенице, придјеве, бројеви, глаголи.
			Непромјенљиве ријечи: прилози, приједлози, везници, узвици, рјечице.

ИСХОДИ УЧЕЊА 6 разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
Ученик може да: – издваја дијелове ријечи у вези са облицима ријечи (граматичку основу и наставак за облик) у једноставнијим случајевима; – разликује категорије рода, броја, падежа; – разликује основне функције и значења падежа (субјекат, објекат и прилошка одредба). – разликује основне реченичне чланове у типичним случајевима. – разликује формалну од неформалне лексике; – разликује основне лексичко-семантичке категорије (једнозначност, вишезначност, синонимију, хомониимију и антонимију).	ЈЕЗИК	ИМЕНИЦЕ 15	Врсте именица, понављање.
			Грамаичке категорије: рода, броја и падежа. Промјена именица, грамаичка основа и наставак за облик.
			Основна значења и функције падежа. (Уз обраду падежа уочавање и препознавање предлога и њихове функције).
			Номинатив – субјекат; вокатив – дозивање, скретање пажње, обраћање.
			Генитив – припадање и дио нечега (атрибут, прави објекат и прилошке одредбе).
			Датив – намјена и управљеност.
			Акузатив – објекат (прави и неправи).
			Инструментал – средство и друштво, употреба у инструменталу.
			Локатив – мјесто.
		ЗАМЈЕНИЦЕ 7	Именичке замјенице, појам и врсте, личне замјенице и повратна замјеница себе, се.
			Неличне именичке заменице (ко, што, итд.).
			Придјевске замјенице: присвојне, показне, релативне, опште.
		ПРИДЈЕВИ 5	Обнављање и систематизација, значење и врсте придјева.
			Слагање придјева са именицом у роду, броју и падежу.
			Компарација придјева.
			Функција придјева у реченици.
		БРОЈЕВИ 3	Систематизација, појам и врсте бројева: главни (основни, збирни) и редни.
			Деклинација бројева, римски бројеви.
		ЛЕКСИКОЛОГИЈА 10	Појам вишезначности и једнозначности.
			Синонимија, хомониимија, антонимија.
Фразеологизми.			
Хипокористици, пејоративи, аугментативи, деминутиви.			

ИСХОДИ УЧЕЊА 6 разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
– досљедно примјењује правописну норму у употреби великог и малог слова (именице, придјевии); Ученик треба да: – зна правилно да пише везу предлога и падежних облика замјеница; – зна оба писма, али користи ћирилицу; – зна да је (стари) глас јат дао различите рефлексе: екавски, јекавски и икавски; – саставља говорени или писани текст о доживљају књижевног дјела и о темама из свакодневног живота. – резимира краћи информативни текст; – проналази експлицитно и имплицитно садржане информације у једноставнијем књижевном и некњижевном тексту; – издваја дијелове текста (наслов, пасусе) и организује га у смисаоне цјелине (уводни, средишњи и завршни дио текста);	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА 50	ПРАВОПИС 20	Читање и увјежбавање технике читања 5.
			Писање присвојних придјева с наставцима: <i>-ски, -чки, -шки, -ов/-ев, -ин</i> (понављање).
			Писање вишечланих географских имена.
			Писање назива улица, установа и властитих имена.
			Писање рјечце <i>не</i> уз глаголе, именице и придјеве; <i>нај</i> у суперлативу.
			Писање придјева изведених од именица са сугласником <i>ј</i> у основи (<i>историјски</i>); писање сугласника <i>х</i> .
			Писање генитива, инструментала и локатива именичких одричних замјеница уз приједлоге (<i>ни за кога</i>).
			Рефлекси гласа <i>јай</i> ; ијекавска замјена гласа <i>јай</i> , одступања.
			Писање замјеница у обраћању: <i>Ви, Ваш</i> .
			Писање основних, редних и римских бројева.
		Писање интерпункције: тачка и запета, запета, запета уз вокатив, неколико тачака.	
		Управни говор.	
		30	Говорне вјежбе по самостално састављеном плану.
			Четири домаћа писмена задатка и њихова анализа на часу.
			Четири школска писмена задатка (1 час припрема, 1 час израда, 1 час исправак).
			Причање догађаја и доживљаја на основу познатог књижевног текста.
			Примјена поступка хронолошког причања.
Резимирање књижевно-умјетничких и других текстова.			
Лексичке вјежбе.			

ИСХОДИ УЧЕЊА 6. разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	КЊИЖЕВНИ КОРПУС
Ученик може да: - на једноставан начин усвоји основна знања о природи и функцији књижевности: да је њена природа неодвојива од језика на коме настаје и да је она првенствено незамјењив начин успостављања људски важног смисла; - се упозна са битним разликама у обликовању усменог и писаног књижевног текста, тј. да освијести важну чињеницу постојања два вида књижевности; - путем одговарајућих убједљивих примјера разликује дословно и пренесено значење књижевнोजичког исказа.	КЊИЖЕВНОСТ 70	УСМЕНА КЊИЖЕВНОСТ 24	Природа и функција књижевности. Књижевни родови и врсте: епика, лирика и драма. Усмена књижевност. Одлике и врсте. Лирска пјесма. Врсте: љубавне, обичајне, обредне, успаванка; емоција, лирски доживљај. Епска пјесма Догађај, фабула, тема, мотиви, вријеме, ликови. Стил и облици понављања. Народна приповијетка. Порijekло, врсте и особине. Језик народне књижевности.	Андрић: <i>Мосиови</i>; Војислав Илић: <i>Зимско јутро</i>. <i>Кад йолози младожења, Надрњева се момак и гђевојка, Српска гђевојка, Јелен и вила, Дђевојка се са сунцем инади</i> – српска народна лирска пјесма. Избор из народне епске поезије: <i>Свети Саво, Зидане Скадри</i> и избор из пјесама преткосовског циклуса. Српске народне приповијетке: <i>Еро с онога свијетца; Дванасет мрва; Дђевојка бржа од коња</i>. Избор кратких народних умотворина: питалице, загонетке, пословице, и др. Избор из књига: <i>Причала ми йејка коза Р. Нога; М. Анђић: Шашава пјесма; Драгутин Тадијановић: Носим све йорбе, а нисам матарац; Бранко Радичевић: Бачки расцанак (одломак); Алекса Шантић: Моја ошацибина; Љубивоје Ршумовић: Домовина; Мирослав Анђић: Шиша је највеће.</i>
		ПИСАНА КЊИЖЕВНОСТ	Писана књижевност, одлике и врсте. Лирска пјесма. Пјеснички језик. Строфа, стих, рима, пјесничке слике, стилске фигуре.	

ИСХОДИ УЧЕЊА 6. разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	КЊИЖЕВНИ КОРПУС
– зна основне одлике књижевних родова, лирике, епике и драме, гјсхвата разлику између исказивања емоције, објективног казивања и непосредног предочивања; – препознаје основне постоупке карактеристичне за поједине књижевне родове; – да преприча садржај дјела, одреди тему и мотиве, те уочит постоупке карактеризације ликова; – препознаје тематске слојеве књижевног дјела и говори о свом доживљају умјетничког дјела.	КЊИЖЕВНОСТ	ПИСАНА КЊИЖЕВНОСТ 30	Приповијетка. Одлике, структура, тематика, мотиви, књижевни ликови, језик. Народна и умјетничка бајка, паралеле. Роман. Опште особине. Врсте романа (авантуристички љубавни, историјски, роман лика). Структура, фабула, тема, мотиви, главни и споредни књижевни ликови. Драма. Врсте и опште особине. Дидаскалије, дијалог, монолог, чин, сцена. Анализа публицистичких текстова и њихово поређење са умјетничким текстовима. Читање, анализа и вођење забилешки.	Д. Трифуновић: <i>Два јарца</i>; Милован Глишић: <i>Прва брада</i>; Бранко Ђопић: <i>Поход на Мјесец</i>; Исак Самоковлија: <i>Дјечак Арон</i>; Едмондо де Амичис: <i>Школа</i>; Алија Хасагић Дубочанин: <i>Шарко</i>; Светозар Боровић: <i>У ноћи</i>; Пушкин: <i>Бајка о рибару и рибици</i>. Цек Лондон: <i>Бијели Очњак</i> и романи предвиђени лектиром. Бранислав Нушић: <i>Госпођа министарка</i>. Ненад Дивљан: <i>Из дејствиља Николе Тесле</i>; Одромак из биографије Јована Цвијића. Данијел Дефо: <i>Робинзон Крузо</i>; Бранко Ђопић: <i>Орлови рано леће</i>; Бранко Ђопић: <i>Матаређе тодине</i>; Марк Твен: <i>Том Сојер</i>; Мате Ловрак: <i>Дружина Пере Квржице</i>; Мате Ловрак: <i>Влак у снијегу</i>; Градимир Стојковић: <i>Хајдук у Београду</i>; Жил Верн: <i>20 000 миља под морем</i>.
		ЛЕКТИРА 16		

ИСХОДИ УЧЕЊА 7. разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
Ученик може да: – разликује просте ријечи од твореница, творбену основу од наставака, и према задатом моделу гради нове ријечи; – разликује различите творбене моделе (на типичним примјерима) те кроз њих спознаје начине богаћења језика; – разликује правилан од неправилног изговора гласа; разликује гласове од слогова; – разликује самогласнике и сугласнике, разликује сугласнике по мјесту и начину изговора; – разликује врсте гласовних алтернација у типичним случајевима у вези са књижевнојезичком нормом и уочава одступања; – разликује глаголске облике; – разликује основна значења и грађење свих личних и неличних глаголских облика, а неличне глаголске облике на нивоу препознавања.	ЈЕЗИК 52	ТВОРБА ТИЈЕЧИ 10	Творбена структура ријечи, творбена основа и наставак. Просте и изведене ријечи. Суфикси – разликовање суфикса од граматичких наставака; творбена основа; коријен ријечи. Суфиксалне изведенице. Префикси и префиксалне изведенице. Слагање и сложенице.
		ФОНЕТИКА 12	Самогласници и сугласници; слоготворно р. Подјела ријечи на слоге. Подјела сугласника по мјесту и начину изговора и по звучности. Гласовне промјене и алтернације: Једначење сугласника по звучности. Једначење сугласника по мјесту творбе. Губљење сугласника (одступања у писању). Непостојано а. Промјена л у о. Палатализација, сибиларизација. Јотовање.
		ГЛАГОЛСКИ СИСТЕМ 30	Глаголи као врсте ријечи, граматичке категорије глагола: лица, броја, вида (свршени и несвршени), рода (прелазни и непрелазни). Инфинитивна основа, инфинитив. Презентска основа, презент. Аорист. Имперфекат. Помоћни глаголи. Глаголски придјев радни. Глаголски придјев трпни. Перфекат. Футур I. Футур II. Плусквамперфекат. Глаголски начини: императив. Потенцијал. Глаголски прилози: прошли и садашњи.

ИСХОДИ УЧЕЊА 7. разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	КЊИЖЕВНИ КОРПУС
Ученик може да: – разликује врсте и начине градње стиха, строфе и сталних облика пјесме; – уочава нивое обликовања књижевног текста, тј. разликује његов звучни, сликовни и идејни слој; – разликује основне начине компоновања и структурирања лирског, епског и драмског књижевног дјела; – разумије појмове мотивисаности радње, ситуација и поступака ликова у књижевном дјелу; – зна успоставити разлику између приповиједања, описивања, дијалога, монолога; – разликује стилске фигуре обухваћене наставним програмом и њихову улогу у књижевном тексту.	Наставно подручје	Наставна тема	Умјетнички доживљај лирске пјесме. Основни облици стиха и строфе (дистих, терцет и катрен). Врсте ритме. Мотиви и пјесничке слике у лирском тексту. Основна језичко-стилска изражајна средства (епитет, поређење, контраст). Градација, персонификација, ономастојеја) и њихова функција у књижевноумјетничком тексту. Тематски слој књижевног дјела. Облици казивања: приповиједање, описивање, дијалог, монолог. Хронолошко и ретроспективно приповиједање. Карактеризација ликова, истичање моралних вриједности књижевних јунака. Вођење дневника читања, писање билежака о прочитаној литератури. Израда рјечника књижевних термина и непознатих ријечи.	Дјевојка је под ђулом засјала – српска народна пјесма; Љубавни расипанак, Највећа је жалосица за брашом – српска народна лирска пјесма; Мирослав Антић: Плава звезда. Ђура Јакшић: Веч; Војислав Илић: Веч; Дучић: Веч; Десанка Максимовић: Пролетина пјесма; Алекса Шантић: О, класје моје; М. Данојлић: Шаринска пјесма; Добрица Ерић: Свеци Сава; Р.П. Ного, Суцкокреш; Александар С. Јесењин: Писмо мајци; Добрица Цесарић: Вођа послије кише; Фернандо Песоа: Да би велик био. Петар Кочић: Јаблан; Бранко Ђопић: Чудесна сјава; Исидора Секулић: Бур; Алекса Микић: Линов цваши или Мој друг Силојан. Данило Киш Прича о исчуркама или нека друга из Раних јада; Чехов: Ваљка; Петар Кочић: Гроб Славке Душе; Светозар Ђоровић: Бојоваљеска ноћ; Хасан Кикић: Јесен; Загонетке, питалице, пословице (избор). Алекса Микић: Сунчана обала; Јанко Веселиновић: Хајдук Сиванко; Роберт Грејс: Грчки митови (избор); Скендер Куленовић: Громово ђуле; Петар Кочић: Вуков јај; Бранислав Нушић: Хајдуци; Ранко РISOјевић: Дјечаци са Уне.
Наставно подручје	Наставна тема	ЛИРСКА ПЈЕСМА 25	ПРИПОВИЈЕТА 25	ЛЕКТИРА 16
Наставно подручје	Наставна тема	КЊИЖЕВНОСТ 66	ЛЕКТИРА 16	ЛЕКТИРА 16

ИСХОДИ УЧЕЊА 7. разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
– умије да раставља ријечи на крају реда у типичним примјерима; – разликује писање нормативних од ненормативних облика ријечи у вези са гласовним промјенама; – примењује правописна правила у вези са писањем глаголских облика; – образлаже свој став о тексту: допадљивост, занимљивост, информативност, корисност у учењу итд.; – умије јасно да исказе своје мишљење поштујући књижевну норму.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА 26	ПРАВОПИС	Провјеравање, понављање и увјежбавање правописних правила обрађених у претходним разредима са посебним акцентом на писању рјечце <i>ли</i> уз глаголе, <i>не</i> уз глаголе, именице и придјеве.
			Писање глаголских облика које ученици често погрешно пишу (радни глаголски придјев, аорист, потенцијал, перфекат, футур I).
			Четири домаће писмене задаће и њихова анализа на часу.
			Четири школске писмене задаће (12 часова).
			Говорне вјежбе на задате теме.

ИСХОДИ УЧЕЊА 8. разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
Ученик може да: – разликује врсте ријечи и зна њихове граматичке категорије (изузев придјевског вида); – зна основне разлике у грађењу личних и неличних глаголских облика. Зна основне разлике у грађењу простих и сложених глаголских облика; – анализира једноставније реченице грађене по основним моделима и проширене прилошким одредбама; – разликује именичке, придјевске и прилошке синтагме; – познаје основне врсте зависних и независних реченица.	ЈЕЗИК 46	СИНТАКСА 34	Систематизација знања из претходних разреда, врсте ријечи, глаголски систем.
			Субјекат: граматички и логички.
			Предикат: глаголски и именски.
			Објекат (прави и неправи). Прилошке одредбе за мјесто, вријеме, начин, узрок, допуштање. Атрибут, апозиција.
			Појам синтагме. Именичка синтагма. Напоредни односи међу реченичним члановима – саставни, раставни, супротни, градациони.
			Независне реченице – појам комуникативне функције; подјела на обавјештајне, упитне, заповједне, жељне, узвичне.
			Непотпуне, безличне, пасивне реченице.
			Комуникативне реченице састављене од двију (или више) независних предикатских реченица у напоредном односу - саставне (укључујући и закључне).
			Раставне реченице.

ИСХОДИ УЧЕЊА 8. разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	
	ЈЕЗИК	СИНТАКСА 34	Супротне (укључујући и искључне). Реченице	
			Градационе реченице.	
			Зависне реченице: обиљежја и врсте.	
			1. Изричне реченице: субјекатске, објекатске и атрибутске реченице.	
			2. Прилошко-одредбене реченице: мјесне.	
			Временске реченице.	
			Узрочне реченице.	
			Условне реченице.	
			Допусне реченице.	
			Намјерне реченице.	
		Посљедичне реченице.		
		Поредбене реченице.		
		Конгруенција. Слагање придјева и глагола са именицом у реченици.		
Ученик може да: – разумије хришћанску основу првог словенског писма и мисионарску улогу Светих Ђирила и Методија у ширењу писмености међу словенским народима; – познаје основне етапе у развоју књижевног језика код Срба и најзначајније културноисторијске споменике а посебно улогу Светог Саве у стварању првих књижевних дјела на српскословенском језику; – разумије значај Вукове реформе и зна њене основне карактеристике.		ЈЕЗИК	ИСТОРИЈА СРПСКОГ ЈЕЗИКА 12	Почеци писмености код Словена. Стварање првог књижевног језика и двије азбуке. Свети Ђирило и Методије. <i>Маријино јеванђеље</i> .
				Српскословенски језик. Књижевни рад Светог Саве и најзначајнији књижевни споменици на српскословенском језику.
				<i>Мирослављево јеванђеље, Житије Светог Симеона и Повеља Кулина бана, Душанов законик</i> - различити језички стилови.
				Књижевни језици код Срба до Вука: српскословенски, рускословенски, славено-српски.
				Вукова реформа језика и правописа. Сава Мркаљ.
				Штокавски дијалекат као основица српског књижевног језика екавског и ијекавског изговора.

ИСХОДИ УЧЕЊА 8. разред	Наставно подручје	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
– учествује у расправи о актуелним проблемима у школи и друштву на основу текстова из дневне штампе; – има развијен рјечник, у складу са основношколским нивоом образовања; – попуњава различите образце и формуларе са којима се сусреће у свакодневном животу; Ученик треба да: – умије правилно да употребљава интерпункцијске знакове; – умије правописно и граматички тачно да напише писмени задатак са правилно структурираним дијеловима: увод, разрада, закључак.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА 30	Интерпункција у вези са зависним реченицама. Писање извјештаја. Описивање екстеријера, ентеријера, портрета. Писање молбе, жалбе, имејла и других састава у складу са правописном нормом. Усне говорне вјежбе на задате теме из друштвеног и социјалног живота. Четири школске писмене задаће (1 час припрема, 1 час израда, 1 час исправка).

ИСХОДИ УЧЕЊА 8. разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	КЊИЖЕВНИ КОРПУС
– препознаје књижевни текст као самосталну и јединствену естетску цјелину; – умије да локализује књижевна дјела из обавезног школског програма (српска/свјетска, стара/нова, усмена/ауторска, лирска/епска/драмска књижевност); – разликује основне књижевне епохе: античка, средњовјековна, ренесансна и нововјековна књижевност; – разумије карактеристике стилских периода у историјској перспективи: класицизма, романтизма, реализма и модернизма; – разликује књижевно-мјелнички од осталих типова текстова и разликује посебност организације језика у књижевној употреби.	КЊИЖЕВНОСТ 68	СТАРА СРПСКА ПИСАНА И УСМЕНА КЊИЖЕВНОСТ 12	Периодизација књижевности. Основне епохе и правци у књижевности: античка, средњовјековна, ренесанса и ново доба. Српска средњовјековна књижевност: основне одлике, различитост књижевних облика у односу на времену књижевност. Језик, стил. Књижевни ликови. Усмена књижевност, одлике, умјетничка вриједност, пјеснички језик. Поређење са темама и стилском старе српске књижевности. Основне карактеристике стилских праваца. Романтизам. Поглед на свијет. Историјске и друштвене околности. Поезија: сликовни, емотивни и језички план пјесме. Основне карактеристике реализма. Поглед на свијет. Историјске и друштвене околности. Роман. Локализација. Елементи композиције. Карактеризација ликова.	Одломак из античке митологије. Одломак из Библије. Одломак из Јеванђеља. Свети Сава: Одломак из житија о Светом Симеону. Теодосије: Одломак из житија Светог Саве. <i>Слово о кнезу Лазару.</i> <i>Смрти мајке Јуловића; Цар Лазар и царица Милица; Кнежева вечера;</i> <i>Преграти и Ненад</i> – српска народна епско-лирска пјесма. Пословице и изреке (избор). Бранко Радичевић: <i>Као млицијах умреши;</i> Јован Ј. Змај: <i>Кажи ми, кажи</i> (Ђулићи); Лаза Костић: <i>Међу јавом и међ сном.</i> Двије, три пјесме из књижевности свјетског романтизма. Стефан М. Љубиша: <i>Кањош Мацедоновић;</i> Радолје Домановић: <i>Мршво море;</i> Јован С. Поповић: <i>Покондирена шиква</i> (одломак); Приповијетке из свјетског реализма.
	РОМАНТИЗАМ 10			
	РЕАЛИЗАМ 14			

ИСХОДИ УЧЕЊА 8. разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	КЊИЖЕВНИ КОРПУС
– разликује основне типове књижевне фигурације, као и најчешће стилске фигуре, и свата њихову књижевну-мјетничку функцију; – познаје основне књижевне термине и адекватно их примјењује у тумачењу књижевних дјела предвиђених обавезним школским програмом; – разумије поступке карактеризације ликова према њиховим физичким, говорним, психолошким, друштвеним и етичким особинама.	Наставно подручје	МОДЕРНА 20	Основне карактеристике модерне. Поглед на свијет, осјећања. Поезија, врсте лирске пјесме, пјеснички језик, стилске фигуре и њихова књижевноумјетничка функција. Прозна дјела. Одлике. Теме. Језик. Стил.	Јован Дучић: <i>Подно, Село</i>; А. Шантић: <i>Ми знамо судбу Милан Ракић: На Газиместану</i>; Десанка Максимовић: <i>Крава бајка</i>; <i>Стрејња</i>; Васко Попа: <i>Манасија</i>; Мак Диздар: <i>Зайис о шиишу</i>; Добрица Цесарић: <i>Балада из њредграђа</i>; Тин Ујевић: <i>Даж</i>. П.Кочић: <i>Кроз маћу</i>; Иво Андрић: <i>Прича о кмету Симану</i>; Звијо Диздаревић: <i>Мајка</i>; Ђ. Дамјановић: <i>Јешаи, кад дође зима</i>. Перл Бак: <i>Велики шалас</i>. Светозар Ђоровић: <i>Синојан Мушкаша</i>. Стеван Сремац: <i>Пой Ђира и йой Сиџра</i> или <i>Зона Замфирова</i>. Чехов: <i>Пријовейке</i> (избор). Свети Сава у српској књижевности (избор из народног предања и умјетничке поезије о Св. Сави). Д. Максимовић: <i>Прајјевојчица</i>. Косовски циклус и хајдучки циклус народних пјесама (избор).
	Наставно подручје	ЛЕКТИРА 12		

ИСХОДИ УЧЕЊА 9. разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
– зна основне језичке групе у Европи и мјесто српског језика у породици словенских језика; – познаје подјелу штокавских дијалеката екавског и ијекавског изговора, те стварање и развој српског књижевног језика; – разумије значај Вукове реформе језика и правописа и различита имена српског језика од Вука до данас; – зна основна правила акцентске норме и разликује дуге и кратке слоге у вишесложним ријечима; – разликује гласовне промјене у типичним школским примјерима; – познаје основне принципе творбе ријечи; – разумије појмове лексичког и граматичког значења; – разликује основне творбене моделе: префиксација, суфиксација, префиксално-суфиксална творба, слагање; – разумије синонимију падежа (квалитативна и мјесна значења падежа) и синонимне глаголске облике за изражавање прошлости и будућности.	ЈЕЗИК 50	СРПСКИ ЈЕЗИК И ЊЕГОВИ ДИЈАЛЕКТИ 12	Мјесто српског језика у породици словенских језика. Значај Вукове реформе језика и правописа. Штокавски дијалекти српског књижевног језика екавског, ијекавског и икавског изговора: источно-херцеговачки, шумадијско-војвођански, косовско-ресавски, призренско-тимочки.
		ФОНЕТИКА 10	Акцентски систем српског књижевног језика и његово обиљежавање. Акцент и клитике (проклитике и енклитике). Гласовне промјене и алтернације, правила (систематизација). Гласовне промјене и алтернације у оквиру деκлинације, конјугације и компарације.
		ТВОРБА ТИЈЕЧИ 8	Творбена структура изведених ријечи. Проста и изведена творбена основа. Лексичко и граматичко значење морфема. Суфиксација. Префиксација. Префиксално-суфиксална творба. Слагање (ријечи са двије творбене основе).
		СИНТАКСА 10	Синонимија падежа. Квалитативна значења падежа. Мјесна значења падежа. Синонимија глаголских облика за изражавање прошлости: претеритарна времена и релативна употреба осталих времена (презента, футура) и начина.

ИСХОДИ УЧЕЊА 9. разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
Ученик треба да: – умије да анализира различите моделе реченица које спадају у типичне школске примјере; – познаје врсте напоредних односа међу реченицама и реченичним члановима.	ЈЕЗИК	СИНТАКСА	Синонимија глаголских облика за изражавање будућности: два футура и релативна употреба осталих гл. облика; модална употреба других гл. облика за обиљежавање будућности.
			Независно-сложена реченица. Типови.
			Зависно-сложена реченица. Типови.

ИСХОДИ УЧЕЊА 9 разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ
– досљедно примјењује правописну норму (из сваке правописне области предвиђене школским програмом); – разумије основне комуникацijske функције језика; познаје одређене функционалне стилове (књижевноумјетнички, научни, административни, публицистички и разговорни); – зна значења ријечи и фразеологизама који се јављају у литерарним и медијским текстовима намијењеним младима; – познаје метафору као лексички механизам; – писмени састав умије организовати у смисаоне цјелине (уводни, средишњи и завршни дио текста) поштујући правописну норму.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА 26	ПРАВОПИС 6	Систематизовање садржаја из правописа: употреба великог слова, интерпункција, спојено и растављено писање речи; писање скраћеница; растављање ријечи на крају реда; писање полусложеница.
		ФУНКЦИОНАЛНИ СТИЛОВИ 8	Комуникативне функције језика. Функционални стилови: књижевноумјетнички, научни, административни, публицистички, разговорни. Фразеологизми, метафора као лексички механизам.
		12	Четири школске писмене задаће (1 час припрема, 1 час израда, 1 час исправак).

ИСХОДИ УЧЕЊА 9. разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	КЊИЖЕВНИ КОРПУС
– познаје основна начела тумачења књижевног текста преко области теорије књижевности историје књижевности и књижевне критике; – познаје књижевне термине и функционалне појмове према захјевима програма и умије их примјенити на конкретно књижевно дјело; – уочава сродности књижевности са осталим умјетностима, првенствено ликовном умјетношћу, позориштем и филмом; – уочава проблеме и идеје у књижевном дјелу, самостално их обрађује и поткрепљује својим ставовима и ставовима из других књижевних дјела.	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	КЊИЖЕВНИ КОРПУС
	ПРИПОВЈЕТКА	16	Композиција приповјетке. Приповједачки поступци, Хронолошко и ретроспективно приповједачње. Језик и стил приповјетке. Тематски слој књижевног дјела. Анализа књижевних ликова. Аутобиографија, одлике.	Лаза Лазаревић: <i>Све ће јо народ јозлајити и На бунару</i> ; Симо Матавуљ: <i>Пилијенца</i> ; Петар Кочић: <i>Кроз међаву</i> ; Иво Андрић: <i>Коса</i> ; Б. Станковић: <i>Увела ружа</i> ; И. Цанкар: <i>Десејница</i> . Бранислав Нушић: <i>Аналфабета</i> . Љубомир Ненадовић: <i>Писма из Италије</i> ; (одломак о Његошу); Прота М. Ненадовић: <i>Мемоари</i> (одломак). П. П. Његош: <i>Горски вијенац</i> .
	ПРЕДАЗНЕ	ВРСТЕ 6	Драмски спјев. Синтеза лирског, епског и драмског. Лирска пјесма, појам, врсте. Лирске слике, мотиви и композиција лирске пјесме. Стих, строфа, слободни стих. Језик и стил, стилске фигуре. Лирски доживљај и поенга. Поема, одлике.	Бура Јакшић: <i>Ошацина</i> ; Јован Јовановић Змај: <i>Светили јрбови</i> ; Војислав Илић: <i>У јозну јесен</i> ; Рајко Петров Ного: <i>Жујокљунац</i> ; Бранко Милковић: <i>Кап маслица</i> ; Антун Б. Шимић: <i>Ојомена</i> ; А. С. Јесењин: <i>Песма о керуши</i> ; Мак Диздар: <i>Модра ријека</i> ; Милутин Бојић: <i>Плава јрбница</i> ; С. Куленовић: <i>Сивојанка мајка Кнежовиљка</i> (одломак); Б. Ђопић: <i>На истровачкој цести</i> ; Д. Максимовић: <i>Крава бајка</i> .
КЊИЖЕВНОСТ 60	ЛИРСКА ПЈЕСМА 16			

ИСХОДИ УЧЕЊА 9. разред	Наставно подручје	Наставна тема	НАСТАВНЕ ЈЕДИНИЦЕ	КЊИЖЕВНИ КОРПУС
– умије да, анализирајући књижевно дјело, прави паралеле између тема из књижевних дјела и тема из свакодневног живота.	КЊИЖЕВНОСТ	НАРОДНА КЊИЖЕВНОСТ 8	Епска пјесма, епска радња, епска опширност, епска објективност. Композиција епске пјесме, описи, ликови, теме, идеје, језик и стил. Епско-лирска пјесма, однос субјективног и објективног у опису ликова. Књижевни јунаци епске и епско-лирске поезије – највиши домети моралних вриједности.	Вук С. Караџић: О народним пјевачима; <i>Женидба Милића барјакџара</i> - српска народна пјесма; <i>Почетак буне Њрошћив дахија</i> - српска народна епска пјесма; <i>Хасанџићница</i> – српска народна епско-лирска пјесма; <i>Смрти Омера и Мериме</i>; <i>Здравине, зајонешке, Ђилџалице, Ђословице</i> (избор). Јован Дучић: <i>Пјесме</i>; Иво Андрић: избор приповиједака; Иван Г. Ковачић: <i>Јама</i> (цијела поема); А.С.Егзи-пери: <i>Мали Њринци</i>; Избор из савремене српске поезије и прозе; Радоје Домановић: <i>Марко Краљевић ио групи људи међу Србима</i>; Б. Нушић, <i>Аутобиографија</i>.

